

Duncan Higgins

Uměění je budoucnost

Prohlížím si drobné malby vystavené v Českém centru Praha a cítím zvláštní napětí: jako by odrážely svět velmi známý – a přece obsahují cosi tajemného. Je to projekt „unloud“ britského výtvarníka Duncana Higginse. Těch obrázků tu visí 1600.

Nehlučně. Tak lze přeložit název „unloud“, který – ač slovo v angličtině reálně neexistuje – dobře vystihuje náladu expozice. A stejně tak sluší i umělci samotnému: soustředěně a klidně zachází se slovy, když se zpovídá ze svého vztahu k ruským Soloveckým ostrovům, jež jsou hlavním motivem díla. „Solovky jsou neuvěřitelné místo. Fascinují mě. A zároveň děsí.“

Co vás zavedlo zrovna na Solovky?

Hodně jsem o ostrovech četl. Navíc jsem si v průběhu let vybudoval silnou vazbu na Norsko a Rusko. Když jsem pak cestoval ze Skotska až na sever Norska, jednoho dne jsem stanul na místě, odkud bylo vidět na Rusko. Ten pohled mi naháněl hrůzu. Sníh je tam stejně bílý, vítr fouká jako tady, ale přesto v sobě máte zakódovaný jakýsi „politický“ odstup. Plánoval jsem pak cestu na Solovky mnoho měsíců – nefunguje to tak, že prostě nasednete na letadlo a jedete. Musíte mít povolení, pozvánku k pobytu. A úplně volně se po ostrovech také pohybovat nemůžete. Ale nezdával jsem to, bral jsem to jako výzvu. Je ovšem pravda, že ty dva tři roky jsem si říkal – jak daleko jsem schopen a ochoten zajít?

Splnily ostrovy vaše očekávání?

Absolutně ne! Všechno, co na první pohled působilo blízce, co mi bylo důvěrně známé, vlastně ve skutečnosti blízke nebylo. Barvy, tvary, budovy, lidé... Až mě to vyděsilo, jak se můj svět v tomhle odlišném kulturním prostředí převrátil vzhůru nohama. Na každém kroku je navíc na Solovkách přítomná jejich neobyčejná histo-

rie – nejenže se tu nachází středověký klášter a je to významné duchovní místo, stál tu také první a největší ruský gulag. Ten kontrast prostupuje všechno – zemi, lesy, domy, hřbitovy.

Nápad vytvořit výtvarný projekt vznikl tedy až poté, co jste na Solovky přijel?

Ano, protože objekty, které mě vždy v umění zajímaly – krajina, světlo, barvy, zajímaví lidé – se najednou jakoby ideálně propojily v jednom místě, aniž bych musel někde samostatně hledat. A do toho jsem dostal tříleté vládní stipendium na vytvoření uměleckého projektu zabývajícího se kulturními problémy. V tu chvíli jsem už jasně věděl, co bude mým tématem. Navíc jsem Brit a Británie měla s Ruskem v minulosti velice zvláštní vztahy. Historie Ruska má mnohá specifika, zároveň jsem si vědom toho, že je to vlastně historie nás všech – týká se nejen Ruska, ale i Británie, České republiky... V tom díle je tak vlastně obsažena jakási naše sdílená historie.

Dílo „unload“ zahrnuje přesně 1600 miniaturních maleb. Jak jste mohl rozhodnout o okamžiku, kdy je série úplná?

Na začátku jsem musel mít nějakou konkrétní představu. A tak jsem si zkrátka řekl, že právě 1600 bude ten můj výsledný tvar. Jednoho dne jich zbývalo už jen deset, pak pět, jeden – a bylo to.

S prací na projektu jste začal v roce 2004. Kolikrát jste se na ostrovy vrátil?

Patnáctkrát v průběhu pěti let. Po každé jsem tam strávil zhruba měsíc.

Sníh je stejný, *vítr fouká* jako tady. A přece je to jiné.

Výstava probíhá v Českém centru Praha v Rytířské ulici do 20. 3.

Maloval jste přímo v terénu?

Malby vznikaly až v mém ateliéru v Sheffieldu. Na Solovkách jsem hodně chodil, přemýšlel, zapisoval si, kreslil, fotil, točil na videokameru, shromažďoval informace. Pak jsem se třeba ještě znovu podrobněji vracel k nejzajímavějším momentům. V Sheffieldu jsem si pouštěl natočený materiál, v tom správném místě vždy video zastavil a začal jej přenášet na plátno.

Jsou tedy jednotlivé obrazy samostatné, anebo navazují?

Vznikla jakási mapa, síť, na kterou se dá nahlížet z různých směrů. Každý obrázek má svůj vlastní název, každý je svébytnou malbou. Ale dáte-li je vedle sebe, vzájemně komunikují, vzniká příběh. Stejně jako u souvislých filmových políček narazíte i v „unload“ na některé propojené sekvence, ale nejsou na sobě nutně závislé.

Byl jste si jist, že dílo bude schopno vyjádřit atmosféru Solovek?

Nejprve jsem v různých fázích vzniku cyklu pořádal malé výstavy, abych průběžně získával reflexi své práce. Musel jsem sledovat, jestli náležitě působí, jestli promlouvá k lidem. To je pokaždé důležité.

Vidíte umění jako prostředek k ovlivňování politické sféry?

Jednoznačně. Vezměte kupříkladu vernisáž expozice „unload“ tady v Českém centru. Chargé d'affairs z Ruska, ředitel Britské rady v Praze, ředitel Českého centra – ti všichni tu stáli vedle sebe a bavili se o umění. Přitom jaké jsou či bývaly vztahy Česka a Ruska? A Británie a Ruska? Rozhodně ne přespříliš dobré. Vezměte tři politiky a snažte se je dát do jedné místnosti – odmítnou vás z toho

Duncan Higgins (*1963)

Od druhé poloviny 80. let vystavuje na sólových i skupinových výstavách ve Velké Británii a v zahraničí.

Působí také jako pedagog v oblasti výtvarného umění na různých vzdělávacích institucích a univerzitách.

Projekt „unload“ byl poprvé v celku všech 1600 maleb k vidění v roce

2008 v Nottinghamu, poté loni v září v Londýně, po skončení pražské

expozice bude cestovat dál. K výstavě vychází stejnojmenná, ručně vyrobená

publikace (v nákladu 200 kusů), která doplňuje příběh, jenž se prolíná mezi

malbami: skládá se z knihy, souboru

fotografií a DVD s filmem pořízeným

na Solovkách.

či onoho důvodu. A jsme u toho: umění je nástroj, systém komunikace. Však také první věta ruského chargé d'affairs ten večer byla: umění je mezinárodní. Tomu opravdu věřím.

Vaše výstava je doprovodným programem festivalu Jeden svět, který se zabývá lidskými právy.

Je to dokonalé spojení. A považuji to za skutečnou čest. Navíc jsem si znovu uvědomil, že umění je opravdu součástí debaty o lidství, o světě. Samo o sobě sice nemůže nic vyřešit, ale může nabídnout prostor k zamyšlení, vytvářet nové možnosti pro dialog, nečekané vztahy mezi věcmi. Je to budoucnost.

Na čem pracujete právě teď?

Na projektu „unload, part II“ – „unload“, část druhá. Bude obsahovat 900 miniaturních maleb. Už rok na něm pracuju a mám zhruba tři nebo čtyři sta obrázků. Základní myšlenka zůstává stejná, bude to svým způsobem pokračování, náznak toho, co následuje po první části. Ale projekt nebude zaměřený výhradně na Solovky – do díla se „vkrádá“ Sheffield, čím dál častěji se objevuje Norsko. Rozsah se zvětšuje, ale Solovky stejně zůstávají v samém centru. ■